

1988

3 czerwca został opublikowany słynny artykuł Zianona Paźniaka i Jauhiena Szmyhalowa „Kuropaty to droga śmierci”, który opowiadał o masowych rozstrzelaniach dokonanych przez komunistów w uroczysku Kuropaty (biał. Kurapaty) pod Mińskiem w latach 1937–1941.

30 października w Mińsku odbył się wiec żałobny „Dziady” (Dziady to białoruskie święto upamiętnienia przodków). Wiec został rozpedzony przez milicję: wykorzystano gaz łzawiący, a demonstrujących pobito. Protest stał się jednym z pierwszych kroków do powstania prawdziwego ruchu niepodległościowego i żądania niepodległości Białorusi.

1990

27 lipca Rada Najwyższa Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (BSRR) ogłosiła Deklarację o Suwerenności Państwowej BSRR. W dokumencie tym Białoruś określono jako suwerenne państwo, „które się wyłoniło w oparciu o realizację przez naród białoruski jego nieodłącznego prawa do samoidentyfikacji, państwowości języka białoruskiego, rządów narodu decydującego o swoim losie”.

Deklaracja ta stała się jednym z pierwszych kroków na drodze odzyskania przez Białoruś niepodległości. W latach 1991–1996 dzień 27 lipca obchodzono jako oficjalny Dzień Niepodległości.

1991

25 sierpnia, po próbie zamachu stanu w Moskwie, Rada Najwyższa Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej ogłosiła Deklarację o Suwerenności aktem konstytucyjnym. Tego samego dnia została zawieszona działalność Partii Komunistycznej Białorusi, a także podjęto kroki w kierunku wyodrębnienia białoruskiego systemu politycznego i gospodarczego i oderwania go od systemu sowieckiego. Białoruś wzięła bezpośredni kurs na niepodległość.

19 września przyjęto oficjalną nazwę kraju – Republika Białorusi, a także flagę państwową (biało-czerwono-białą) i godło państwowe (Pogoń). Językiem państwowym został język białoruski.

KALENDARIUM

8 grudnia we wsi Wiskule (obwód brzeski na Białorusi) zawarto Układ Białowiecki, likwidujący ZSRR i powołujący Wspólnotę Niepodległych Państw. 25 grudnia prezydent ZSRR Michaił Gorbaczow podał się do dymisji. Białoruś po ogłoszeniu niepodległości pozostawała wciąż pod rządami organów państwowych powołanych przez władze komunistyczne.

1994

15 marca Rada Najwyższa uchwaliła Konstytucję Republiki Białorusi. Pracę nad nią rozpoczęto jeszcze w roku 1990, gdy powołano Komisję Konstytucyjną. Proces tworzenia Konstytucji był dosyć żmudny i konfliktogenny, m. in. kwestią problemową pozostawało wprowadzenie stanowiska prezydenta, przeciwko czemu byli przedstawiciele BNF – Białoruskiego Frontu Narodowego – proniepodległościowej siły politycznej, największej partii opozycyjnej. Ostatecznie przyjęto jednak wersję Konstytucji wprowadzającą urząd prezydenta. Organem ustawodawczym pozostała Rada Najwyższa. Konstytucja weszła w życie z chwilą jej opublikowania, czyli 30 kwietnia.

Historia BNF (biał. *Narodny Front*) sięga 1988 roku, gdy dzięki komitetowi organizacyjnemu tworzącemu BNF udało się przeprowadzić wiec żałobny – Dziady. Sam BNF formalnie powołano w 1989 roku, a w 1993 roku został on partią polityczną. Jego zadaniem było odbudowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz odrodzenie narodowo-kulturalne, a także niepodległość Białorusi.

1995

Na rozkaz Alaksandra Łukaszenki 11 maja niezidentyfikowani mundurowi pobili i wywieźli z Rady Najwyższej dziewiętnastu opozycyjnych posłów, którzy wcześniej ogłosili głodówkę na znak sprzeciwu wobec referendum.

14 maja Łukaszenka przeprowadził pierwsze referendum, w wyniku którego język białoruski przestał być jedynym językiem urzędowym – został nim również rosyjski. Państwową flagę biało-czerwono-białą oraz godło Pogoń zamieniono na symbole sowieckie (flagę czerwono-zieloną i godło Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej). Pogłębiła się także integracja ekonomiczna z Rosją. Alaksandr Łukaszenka uzyskał prawo do zdymisjonowania rządu. Po krótkim okresie odrodzenia narodowego w latach 1990–1995 znowu przybiera na sile rusyfikacja Białorusi.

1996

Konflikt pomiędzy Alaksandrem Łukaszenką i Radą Najwyższą osiąga apogeum. Wiosną 1996 roku odbywają się wielotysięczne protesty społeczne przeciwko integracji Białorusi z Rosją. Do więzień trafiają pierwsi więźniowie polityczni, równoległe powstaje pierwsza organizacja broniąca praw człowieka – Centrum Praw Człowieka „Wiasna” na czele z Alesiem Bialackim.

19–20 października 1996

Alaksandr Łukaszenka wprowadza do Zgromadzenia Ludowego swoich zwolenników, a w tym samym czasie opozycja organizuje Kongres Narodowy, powołując komisję badającą naruszenia praw człowieka i ograniczenia swobód obywatelskich. Trybunał Konstytucyjny uznaje, że Alaksandr Łukaszenka złamał Konstytucję, co daje podstawę do impeachmentu.

17 listopada 1996

W Radzie Najwyższej zaczyna się procedura impeachmentu. Premier Michaił Czyhir podaje się do dymisji, we władzach oraz w wojsku da się zaobserwować rozłam na zwolenników opozycji i zwolenników Łukaszenki.

21 listopada 1996

Do Białorusi przyjeżdżają premier Rosji Wiktor Czernomyrdin, przewodniczący Rady Federacji Jegor Strojew oraz przewodniczący Dumy Państwowej Giennadij

Sielezniow, aby załagodzić konflikt polityczny, co pomaga Alaksandrowi Łukaszence powstrzymać procedurę impeachmentu i utrzymać władzę.

24 listopada 1996

Odbywa się drugie referendum, tym razem dotyczące zmian Konstytucji: powołania dwuizbowego parlamentu oraz mianowania części posłów przez prezydenta, a także przeniesienia Dnia Niepodległości na 3 lipca (dzień wyzwolenia białoruskiej stolicy, Mińska, spod okupacji nazistowskiej w roku 1944).

27 listopada 1996

Alaksandr Łukaszenka rozwiązuje jednoizbową Radę Najwyższą i powołuje dwuizbowe Zgromadzenie Narodowe. W wyniku referendum Łukaszenka uzyskuje praktycznie nieograniczoną władzę: ma możliwość mianowania głównych urzędników państwowych oraz wydawania dekretów i rozporządzeń mających większą moc prawną niż ustawy. Kadencja prezydencka zaczyna się na nowo od daty referendum.

1999

Opozycja próbuje przeprowadzić alternatywne wybory prezydenckie, jednak kampania się nie udaje. 20 lipca kończy się pierwsza pięcioletnia kadencja Alaksandra Łukaszenki. Od 21 lipca Siamion Szarecki, przewodniczący rozwiązanej przez Łukaszenkę legalnej Rady Najwyższej, pozostaje jedynym prawowitym przedstawicielem władzy, ale już 22 lipca zostaje on zmuszony, by uciec do Wilna w związku z zagrożeniem dla jego życia i zdrowia. Po raz pierwszy w niewyjaśnionych okolicznościach znikają niezgadający się z Alaksandrem Łukaszenką politycy: były minister Spraw Wewnętrznych Jury Zacharanka, były szef Centralnej Komisji Wyborczej i Wice Premier Wiktar Hanczar, nagle umiera były wice Marszałek Parlamentu Hienadz Karpienka.

2001

9 września Alaksandr Łukaszenka, poważnie naruszając prawo, wygrywa „wybory” i uzyskuje 75,65 % głosów. Jedyne kandydat opozycji, Uładzimir Hanczaryk, dostaje 15,65 % głosów, a wspierany przez Łukaszenkę Siarhiej Hajdukiewicz – 2,48 % głosów. Wyniki wyborów nie zostały uznane ani przez OBWE, ani wspólnotę międzynarodową.

2004

W grudniu Białoruskie Stowarzyszenie Dziennikarzy (BAŻ) otrzymało nagrodę im. Sacharowa za wolność myśli. Jest to pierwsza w historii nagroda Parlamentu Europejskiego dla przedstawicieli Białorusi.

2006

„Wyborom” 19 marca towarzyszą akcje protestacyjne na dużą skalę – a za nimi idą represje. Organizacje młodzieżowe przeprowadzają szeroką kampanię pod hasłem „CHOPIĆ!” („STARCZY!”). Zjednoczona opozycja wystawia wspólnego kandydata na prezydenta – Alaksandra Milinkiewicza.

Wiec przeciwko fałszowaniu wyborów na placu Kastrycznikim w Mińsku (nazwanym przez protestujących *Płuszczą Kalinouskiego*) przekształcił się 30-tysięczną manifestacją trwającą przez pięć dni i zakończoną rozpedzeniem miasteczka namiotowego zorganizowanego przez białoruską młodzież. Aresztowano także kandydata na stanowisko prezydenta, Alaksandra Kazulina.

12 grudnia Białoruś uzyskuje drugą w historii nagrodę im. Sacharowa. Parlament Europejski wręczył ją w Strasburgu Alaksandrowi Milinkiewiczowi. „To nie jest moja osobista nagroda. Jest to nagroda dla tysięcy Białorusinów, którzy wykazali się gotowością walki o Białoruś” – powiedział Alaksandr Milinkiewicz.

2010

19 grudnia odbywają się czwarte „wybory” prezydenckie. Po przeprowadzeniu akcji protestacyjnej przeciwko fałszowaniu wyników zatrzymani zostali kandydaci na stanowisko prezydenta Białorusi: Ryhor Kastusiu, Aleś Michalewicz, Mikołaj Statkiewicz, Uładzimir Niaklajeu, Wital Rymaszeuski, Andrej Sannikau, Dzmityry Wus,

a także kierownicy sztabów, zwolennicy opozycji, wielu dziennikarzy i obywateli zagranicznych. Wybory te były wówczas bezprecedensowe pod względem skali protestów. Według oficjalnych „wyników” 79,65 % głosów uzyskał Alaksandr Łukaszenka. Wybory nie zostały uznane przez wspólnotę międzynarodową.

2015

11 października odbyły się piąte „wybory” prezydenckie. Alaksandr Łukaszenka „uzyskał” 83,47 % głosów. Tym wyborom towarzyszyły nieliczne akcje protestacyjne.

Łukaszenka podejmuje w Mińsku światowych liderów, przyjeżdżających na negocjacje w sprawie Ukrainy. Wspólnota międzynarodowa przestaje finansować opozycję białoruską. Alaksandr Łukaszenka w oczach Zachodu jawi się jako główny obrońca niepodległości Białorusi.

2020

Kampanii wyborczej po raz pierwszy towarzyszyły prewencyjne aresztowania potencjalnych kandydatów i rozprawy sądowe. Za kratami znaleźli się bloger Siarhiej Cichanouski i były dyrektor BelGAZROMBANKU Wiktar Babaryka. Białorusini stoją w kilkugodzinnych kolejkach, aby podpisać listy poparcia dla opozycyjnych kandydatów na prezydenta.

22 października przedstawiciele Białorusi po raz trzeci zostają laureatami nagrody im. Sacharowa – otrzymują ją białoruska opozycja demokratyczna, Swiatłana Cichanouskaja i Siarhiej Cichanouski, bloger Sciapian Puciła (NEXTA), więzień polityczny Mikołaj Statkiewicz, białoruska pisarka i laureatka nagrody Nobla Swiatłana Aleksijewicz i inni.

▪ Aleś Zarembiuk

1988

On the 3rd of June, Zianon Pazniak and Yauhen Shmyhalev published a famous article titled “Kurapaty – the Road of Death”. It described mass executions by the communists in Kuropaty (in Belarusian: Kurapaty) near Minsk in 1937–1941.

On the 30th of October, a mournful rally took place under the name of “Dziady” (in English: “Forefathers’ Eve”, a Belarusian celebration commemorating the ancestors). The rally was forcefully dispersed by the police. Tear gas was used and the protesters were beaten. The demonstration was one of the first steps towards creating a real independence movement and demanding sovereignty for Belarus.

1990

On the 27th of July, the Supreme Council of the Byelorussian Soviet Socialist Republic (BSSR) announced the Declaration of State Sovereignty of the BSSR. In this document, Belarus was declared to be a sovereign state “that has emerged as a result of the Belarusian nation exercising its inalienable right to self-identification, the official status of Belarusian language, and the nation ruling itself so as to decide its fate.”

The declaration was one of the first steps on the path towards the independence of Belarus. Between 1991 and 1996, the 27th of July was celebrated as the official Day of Independence.

1991

On the 25th of August, after the coup attempt in Moscow, the Supreme Council of the Byelorussian Soviet Socialist Republic announced the Declaration of Sovereignty to be a constitutional act. On the same day, the Communist Party of Byelorussia was suspended. Steps were made towards separating the political and economic system of Belarus from the Soviet system. Belarus was directly headed towards independence.

On the 19th of September, the state was officially named the Republic of Belarus and given its flag (white-red-white) and emblem (Pahonia). Belarusian was declared as the official language.

1995

On the 11th of May, Alyaksandr Lukashenka ordered unidentified uniformed troops to beat and forcibly remove nineteen opposition members of the Supreme Council who had earlier declared a hunger strike against a referendum on the state symbols and the status of Russian language. On the 14th of May, Lukashenka organized the referendum. As a result, Belarusian was no longer the only official language – Russian gained an equal status. The white-red-white flag and Pahonia were changed to the Soviet symbols (the red-green flag and the emblem of Byelorussian Soviet Socialist Republic). The economic integration with Russia also began to deepen. Alyaksandr Lukashenka gained the right to dismiss the government. After a short period of national revival in the period between 1990 and 1995, russification of Belarus regained momentum.

1996

The conflict between Alyaksandr Lukashenka and the Supreme Council reached its peak. In the spring of 1996, thousands of people protested against the integration between Belarus and Russia. The first political prisoners were detained in prisons. At the same time, the first human rights organisation, Viasna Human Rights Centre, was founded by Ales Bialiatiski.

19–20th of October 1996

Alyaksandr Lukashenka introduced his supporters to the People’s Assembly. Meanwhile, the opposition organised a National Congress and established a commission investigating human rights violations and infringements of civil liberties. The Constitutional Court declared that Alyaksandr Lukashenka violated the Constitution, which established grounds for his impeachment.

17th of November 1996

The impeachment procedure began in the Supreme Council. Mikhail Chigir resigned from the post of Prime Minister. A divide could be observed among the officials and in the army between the opposition and Lukashenka supporters.

and health were threatened. For the first time, politicians opposing Alyaksandr Lukashenka began to disappear under unclear circumstances. The former Minister for Internal Affairs Yury Zacharanka and former Chairman of the Central Election Commission and Deputy Prime Minister Viktor Hanchar went missing in 1999. The former Deputy Chairman of the Parliament, Henadz Karpenka, died suddenly.

2001

On the 9th of September, Alyaksandr Lukashenka won the “elections” by severely violating the law and received 75.65% of the votes. The only opposition candidate, Uladzimir Hancharik, had 15.65% of the votes, while Siarhei Haidukevich, a candidate supported by Lukashenka, gained 2.48%. The election results were recognised by neither OSCE, nor the international community.

2004

In December, the Belarusian Association of Journalists received the Sakharov Prize for Freedom of Thought. It was the first prize for the representatives of Belarus awarded by the European Parliament.

2006

The “elections” on the 19th of March were met with large-scale protests – and those were met with repressions. Youth organisations conducted a massive campaign with a slogan: “KHOPIT!” (“ENOUGH!”). The united opposition rallied behind a single presidential candidate – Alyaksandr Milinkevich.

The rally against election fraud on the Kastychnitski Square in Minsk (called Kalinouski Square by the protesters) turned into a thirty-thousand-strong manifestation that lasted for five days. The tent town formed there by the Belarusian youth was dispersed by the authorities. The presidential candidate, Alyaksandr Kazulin, was detained.

On the 12th of December, Belarus received another Sakharov Prize. The European Parliament presented Alyaksandr Milinkevich with the prize in Strasbourg. “The prize is not for me alone but for the thousands of Belarusians who proved to be ready to fight for Belarus,” Alyaksandr Milinkevich said.

CALENDAR

On the 8th of December in the village of Viskuli (Brest Region, Belarus), the Belavezha Accords were signed, dissolving the USSR and establishing the Commonwealth of Independent States. On the 25th of December, the president of the USSR, Mikhail Gorbachev, resigned from the office. After having proclaimed independence, Belarus was still ruled by the state institutions established by the communist authorities.

1994

On the 15th of March, the Supreme Council adopted the Constitution of the Republic of Belarus. The draft was being developed since 1990, when the Constitutional Council had been appointed. The drafting process was quite tedious and ripe with conflicts. One of the problematic issues was the establishment of the office of President. The representatives of the Belarusian Popular Front (BPF), the largest opposition party and a pro-independence political force, were against it. In the end, the adopted Constitution set out the establishment of the office of the President. The Supreme Council continued to be the legislative body. The Constitution entered into force on the day of its publication, the 30th of April.

The history of the Belarusian Popular Front (in Belarusian: Belaruski Narodny Front) dates back to 1988, when the organisational committee, which later formed the party, conducted the Dziady celebration. The BPF itself was formally established in 1989 and became a political party in 1993. Its aim was to rebuild civil society and foster a national and cultural revival. Another objective was the independence of Belarus.

21st of November 1996

The Prime Minister of Russia, Viktor Chernomyrdin, Chairman of the Federation Council, Yegor Stroyev, and the Chairman of the State Duma, Gennadiy Seleznyov, arrived in Belarus in order to mitigate the political conflict, which helped Alyaksandr Lukashenka halt the impeachment procedure and keep his power.

24th of November 1996

A second referendum took place. This time the questions were about amending the Constitution – a bicameral parliament would be introduced and a portion of the Members of Parliament would be appointed by the President. The Day of Independence would be moved to the 3rd of July (the day of liberation of Minsk from Nazi occupation in 1944).

27th of November 1996

Alyaksandr Lukashenka dissolved the unicameral Supreme Council and established the bicameral National Assembly. As a result of the referendum, Lukashenka obtained practically unlimited power. He can appoint the most important state officials, as well as issue decrees and regulations, which outrank acts in the legal system. The presidential term started anew from the date of the referendum.

1999

The opposition attempted to organise alternative presidential elections, but the campaign failed. On the 20th of July, the first five-year-long presidential term of Alyaksandr Lukashenka came to an end. On the 21st of July, Syamyon Sharetski, the Chairman of the legal Supreme Council that had been dissolved by Lukashenka, was left as the only legitimate representative of the authorities. However, on the 22nd of July, he was forced to flee to Vilnius, as his life

2010

On the 19th of December, the fourth presidential “elections” were held. After protests against falsifying the election results, the following presidential candidates were detained: Ryhor Kastusyou, Ales Michalevich, Mikola Statkevich, Uladzimir Nyaklyayeu, Vital Rymasheuski, Andrei Sannikau and Dzmitry Vus, as well as leaders of campaign committees, opposition supporters, numerous journalists and foreign nationals. The scale of protests surrounding those elections was unprecedented at that point. According to the official “results”, Alyaksandr Lukashenka obtained 79.65% of the votes. The elections were not recognised by the international community.

2015

On the 11th of October, the fifth presidential “elections” took place. Alyaksandr Lukashenka “received” 83.47% of the votes. The protests accompanying these elections were minor.

Lukashenka was visited in Minsk by global leaders arriving there because of the negotiations about Ukraine. The international community stopped financing Belarusian opposition. Alyaksandr Lukashenka was seen by the Western powers as the main pillar of Belarusian independence.

2020

For the first time, the election campaign was accompanied by preventive arrests of the potential candidates and their trials. A blogger, Siarhei Tsikhanouski, and the former Chairman of the Management Board of Belgazprombank, Viktor Babaryka, were detained. Belarusians waited for hours to sign letters of support for the opposition presidential candidates.

On the 22nd of October, the representatives of Belarus received the Sakharov Prize for the third time. It was awarded to Sviatlana Tsikhanouskaya and Siarhei Tsikhanouski, Stsiapan Putsila (NEXTA), Mikola Statkevich (a political prisoner), Svyatlana Alexievich (Belarusian writer and Nobel Prize laureate) and others.

▪ Aleś Zarembiuk

1988

3 чэрвеня быў апублікаваны вядомы артыкул Зянона Пазняка і Яўгена Шмыгалёва „Курапаты – дарога смерці“, у якім распавядалася пра масавыя расстрэлы камуністамі ва ўрочышчы Курапаты пад Мінскам у 1937–1941.

30 кастрычніка ў Мінску прайшоў мітынг-рэквіем „Дзяды“ (Дзяды – гэта беларускія свята памінання продкаў). Мітынг быў разгнаны міліцыяй, якая выкарыстоўвала слезацечны газ і збівала дэманстрантаў. Масавая акцыя стала адным з першых крокаў да стварэння сапраўднага незалежнага руху і патрабавання незалежнасці Беларусі.

1990

27 ліпеня – Вярхоўны Савет Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі прымае Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце БССР.

Дакумент акрэсліваў Беларусь, як суверэнную дзяржаву, «якая ўсталявана на аснове ажыццяўлення беларускай нацыяй яе неад’емнага права на самавызначэнне, дзяржаўнасці беларускай мовы, вяршэнства народа ў вызначэнні свайго лёсу». Дэкларацыя стала адной з першых прыступак на шляху здабыцця Беларуссю дзяржаўнай незалежнасці. З 1991 да 1996 года 27 ліпеня адзначалася на дзяржаўным узроўні як Дзень незалежнасці.

1991

25 жніўня – пасля спробы дзяржаўнага перавароту ў Маскве – Вярхоўны Савет БССР надаў Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце статус канстытуцыйнага акта. У той жа дзень была прыпыненая дзейнасць Камуністычнай партыі Беларусі, а таксама прынятыя захады па адасабленні беларускай палітычнай і эканамічнай сістэм ад савецкай. Беларусь узяла прамы кірунак на дзяржаўную незалежнасць.

1995

Па загаду Аляксандра Лукашэнкі, 11 траўня 1995 г. нявызначаныя супрацоўнікі сілавых структур збілі і вывезлі з Вярхоўнага Савета 19 дэпутатаў апазіцыі, якія галадавалі на знак нязгоды з рэферэндумам.

14 траўня А. Лукашэнка праводзіць першы рэферэндум. На падставе яго вынікаў беларуская мова перастае быць адзінай дзяржаўнай, пачынаецца курс на русіфікацыю, дзяржаўныя бел-чырвона-белы сцяг і герб Пагоня замяняюцца на савецкую сімваліку, пачынаецца курс на эканамічную інтэграцыю з Расеяй, а А. Лукашэнка атрымлівае права распусты парламент. Пасля кароткага перыяду нацыянальнага адраджэння з 1990 па 1995 гады, зноў бярэцца курс на русіфікацыю Беларусі.

1996

Канфлікт паміж Аляксандрам Лукашэнкам і Вярхоўным Саветам дасягае свае кульмінацыі. Вясной 1996 года праходзяць шматтысячныя пратэсты беларускага грамадства супраць інтэграцыі Беларусі з Расеяй. Лукашэнка ініцыюе другі рэферэндум аб зменах у Канстытуцыі (стварэнне дзвюхпалатнага парламента і прызначэнне часткі дэпутатаў самім прэзідэнтам) і пераносе Дня незалежнасці на 3 ліпеня (дзень вызвалення Менска ад нацыстаў у 1944 годзе). З’яўляюцца першыя палітычныя вязні і першая праваабарончая арганізацыя – Вясна 96 – якую ўзначальвае Алесь Бяляцкі.

19–20 кастрычніка Лукашэнка праводзіць Народны сход сваіх прыхільнікаў, у той жа час апазіцыя ладзіць Нацыянальны кангрэс, арганізуючы камісію па расследаванні парушэнняў правоў чалавека і абмежаваннях грамадзянскіх свабод. Канстытуцыйны суд прызнае парушэнне Канстытуцыі з боку А. Лукашэнкі, што дае падставу для імпічменту.

17 лістапада ў Вярхоўным Савеце пачынаецца працэдура імпічменту. Прэм’ер-міністр Міхаіл Чыгір сыходзіць у адстаўку, назіраецца раскол ва ўладных і вайсковых структурах.

2001

9 верасня А. Лукашэнка з вялікімі парушэннямі заканадаўства выігравае “выбары” з вынікам 75,65% галасоў, адзіны апазіцыйны кандыдат Уладзімір Ганчарык – 15,65%, Сяргей Гайдукевіч – 2,48%. Вынікі выбараў непрызнаныя АБСЭ і міжнароднай супольнасцю.

2004

У снежні Беларусь упершыню атрымлівае прэмію Еўрапейскага парламента, які ўручае прэмію імя Сахарава “За свабоду думкі” Беларускай асацыяцыі журналістаў.

2006

“Выбары” 19 сакавіка 2006 г. суправаджаюцца масавымі рэпрэсіямі і акцыямі пратэсту. Моладзевыя арганізацыі праводзяць маштабную кампанію пад лозунгам “Хопіць!” Аб’яднаная апазіцыя вылучае адзіным кандыдатам Аляксандра Мілінкевіча. Дэманстрацыя на Кастрычніцкай плошчы (названай пратэстоўцамі Плошчай Каліноўскага) супраць фальсіфікацыі вынікаў выбараў у Менску пачалася 30-тысячным мітынгам, працягвалася 5 дзён і скончылася разгонам намётавага мястэчка, арганізаванага беларускай моладдзю. Арыштаваны былі кандыдаты ў прэзідэнты – Аляксандар Казулін.

12 снежня 2006 Беларусь атрымлівае другую прэмію імя Сахарава. Еўрапейскі парламент уручае яе ў Страсбургу Аляксандру Мілінкевічу. «Гэта не мая асабістая прэмія. Гэта ўзнагарода для тысячаў беларусаў, якія прадэманстравалі гатоўнасць змагацца за Беларусь», – кажа А. Мілінкевіч.

2010

19 снежня 2010 адбываюцца чацвёртыя прэзідэнцкія “выбары”. Пасля правядзення акцыі пратэсту супраць іх фальсіфікацыі, былі затрыманыя кандыдаты ў прэзідэнты Беларусі: Рыгор Кастусёў, Алесь Міхалевіч,

КАЛЯНДАР

Аляксандр Лукашэнка ў якасці прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

19 верасня таго ж года была прынятая афіцыйная назва – Рэспубліка Беларусь, дзяржаўным сцягам абвешчаны бел-чырвона-белы, а дзяржаўным гербом – Пагоня. Адзінай дзяржаўнай мовай стала беларуская.

8 снежня ў Віскулях (Берасцейская вобласць, Беларусь) падпісанае Белавежскае пагадненне аб ліквідацыі СССР і стварэнні Садружнасці Незалежных Дзяржаў. 25 снежня пасаду пакідае прэзідэнт СССР Міхаіл Гарбачоў. Набыўшы незалежнасць, Беларусь застаецца пад кіраваннем дзяржаўных органаў, прызначаных камуністычнай уладай.

Гісторыя Беларускага Народнага Фронту бярэ пачатак з 1988 года, калі дзякуючы аргкамітэту па стварэнні БНФ удалося правесці жалобны мітынг – Дзяды. Сам БНФ быў афіцыйна створаны ў 1989 г., а ў 1993 г. стаў палітычнай партыяй. Яе задачай было адбудаваць грамадзянскую супольнасць і нацыянальна-культурнае адраджэнне, а таксама незалежнасць Беларусі.

1994

15 сакавіка – Вярхоўным Саветам была прынятая Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь. Яе распрацоўка распачалася яшчэ ў 1990 годзе, калі была створаная Канстытуцыйная камісія. Працэс стварэння Канстытуцыі быў досыць цяжкім і канфліктным, у прыватнасці, праблематычным было ўвядзенне інастытута прэзідэнцтва, супраць якога выступалі прадстаўнікі Беларускага Народнага Фронту. Аднак у выніку быў прыняты тэкст Канстытуцыі з прэзідэнцкай формай кіравання, які набыў сілу з моманту апублікавання 30 красавіка. Заканадаўчым органам паводле прынятай Канстытуцыі заставаўся Вярхоўны Савет.

21 лістапада ў Беларусь прыяжджае прэм’ер-міністр Расеі Віктар Чарнамырдзін, спікер Савета Федэрацыі Ягор Строеў і спікер Дзярждумы Генадзь Селязнёў для ўрэгулявання палітычнага канфлікту, што дапамагае Лукашэнку спыніць працэс імпічменту і ўтрымаць уладу.

24 лістапада Праводзіцца другі рэферэндум, на гэты раз па зменах у Канстытуцыю: стварэнне двухпалатнага парламента і прызначэнне прэзідэнтам часткі дэпутатаў, а таксама перанос Дня Незалежнасці на 3 ліпеня (дзень вызвалення беларускай сталіцы Мінска ад нацыскай акупацыі ў 1944).

27 лістапада 1996 г. А. Лукашэнка распускае аднапалатны парламент – Вярхоўны Савет – і стварае дзвюхпалатны Нацыянальны сход. Пасля рэферэндуму А. Лукашэнка атрымлівае велізарныя паўнамоцтвы – прызначэнне асноўных дзяржаўных асоб, права на выданне дэкрэтаў і загадаў з юрыдычнай сілаю, якая перавышае законы. Тэрмін прэзідэнцкіх пазнамоцтваў пачынаецца ад дня рэферэндуму.

1999

Апазіцыя спрабуе правесці альтэрнатыўныя прэзідэнцкія выбары, кампанія не атрымліваецца. 20 ліпеня заканчваецца пяцігадовы першы тэрмін Аляксандра Лукашэнкі, з 21 ліпеня 1999 г. Сямён Шарэцкі, старшыня распушчанага А. Лукашэнкам легітымнага Вярхоўнага Савета застаецца адзіным правамоцным прадстаўніком улады, але ўжо 22 ліпеня 1999 ён вымушаны з’ехаць у Вільню з-за пагрозаў яго жыццю і бяспецы. Знікаюць першыя нязгодныя з Лукашэнкам палітыкі: Юры Захаранка (былы міністар унутраных спраў Беларусі і апазіцыйны палітык), Генадзь Карпенка (лідэр апазіцыі таго часу), Віктар Ганчар (былы старшыня Цэнтравыбаркаму і намеснік старшыні Вярхоўнага Савету).

Мікалай Статкевіч, Уладзімір Някляеў, Віталь Рымашэўскі, Андрэй Саньнікаў, Дзмітры Вус, кіраўнікі штабоў, прыхільнікі, многія журналісты і замежныя грамадзяне. Выбары 2010 года сталі на той час беспрэцэдэнтнымі па маштабах пратэстаў. Афіцыйныя “вынікі” – 79,65% галасоў з усіх дзесяці кандыдатаў атрымаў Аляксандар Лукашэнка. Выбары не былі прызнаныя міжнароднай супольнасцю.

2015

11 кастрычніка 2015 адбыліся пятыя прэзідэнцкія “выбары”. Лукашэнка з чатырох кандыдатаў атрымлівае 83,47% галасоў. Выбары суправаджаліся нязначнымі акцыямі пратэстаў. А. Лукашэнка становіцца міратворцам і прымае ў Менску сусветных лідараў, якія прыязджаюць на перамовы ноконт Украіны. Беларускую апазіцыю перастае фінансаваць міжнародная супольнасць, Лукашэнка становіцца для Захаду галоўным абаронцам незалежнасці Беларусі.

2020

Перадвыбарчая кампанія ўпершыню суправаджаецца прэзентыўнымі арыштамі і судамі над патэнцыйнымі кандыдатамі. За кратамі апынуліся блогер Сяргей Ціханоўскі і былы дырэктар Белгазпромбанку Віктар Бабарыка. Беларусы стаяць у гадзінных чэргах, каб падпісацца за апазіцыйных кандыдатаў у прэзідэнты. 22 кастрычніка 2020 года прадстаўнікі Беларусі ў трэці раз становяцца ляўрэатамі прэміі імя Сахарава – гэта беларуская дэмакратычная апазіцыя, Святлана і Сяргей Ціханоўскія, блогер Сцяпан Пуціла (NEXTA), палітвязень Мікалай Статкевіч, беларуская пісьменніца, Нобелеўскі лаўрэат Святлана Алексеевіч і іншыя.

▪ Алесь Зарэмбюк